

Natuur met toekomst

**Aanbevelingen van de Voorlopige Commissie
Nationale Parken met betrekking tot het
stelsel van nationale parken in Nederland**

**Advies aan de minister van
Landbouw, Natuurbeheer en Visserij**

6 juli 1998

VOORLOPIGE COMMISSIE NATIONALE PARKEN

SECRETARIAAT:
BEZUIDENHOUTSEWEG 73
CORRESPONDENTIEADRES: POSTBUS 20401
2500 EK DEN HAAG
TEL: 070-3785553 / FAX: 070-3786144

(bereikbaar met tram- en buslijnen via station Den Haag-Centraal)

02x643
1998320521

De Minister van Landbouw,
Natuurbeheer en Visserij

uw kenmerk

uw brief van

ons kenmerk
VCNP 98-38

datum
6 juli 1998

onderwerp
afrondding advisering

doorkiesnummer
070-3785235

bijlage(n)
div.

Geachte Minister,

Sinds 1980 heeft de VCNP gewerkt aan adviezen over de instelling van nationale parken in Nederland. Zij hanteerde daarbij de internationale maatstaven ontwikkeld door de International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN).

Door de VCNP zijn over zeventien gebieden positieve adviezen uitgebracht. Daarvan zijn acht nationale parken definitief ingesteld, waarvan sommige al een aantal jaren geleden, twee zijn in oprichting en zeven nog in voorbereiding.

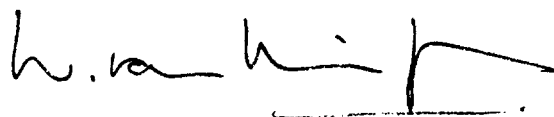
De Commissie spreekt haar voldoening uit over het tot op heden bereikte resultaat. De nationale parken zijn bezig uit te groeien tot een volwaardig instrument van het Nederlandse natuurbeleid. De kracht van het instrument is dat het tot stand gekomen is op basis van vrijwillige medewerking van de direct betrokkenen.

Het bouwwerk van het stelsel van Nederlandse nationale parken staat in de steigers, de vlag is in top, maar het gebouw is nog niet voltooid. Het parkenstelsel moet nog zijn gezicht krijgen voor de Nederlandse bevolking. De voor een volledig representatief beeld ontbrekende gebieden moeten worden opgenomen en de financiële zekerstelling, de kwaliteitsborging en de onderlinge samenwerking vergen nog intensieve aandacht.

De aanpak voor het instellen van nationale parken is succesvol gebleken. Het proces van consensus zoeken en vinden in de streek heeft gewerkt. Bottom up en top down hebben elkaar ontmoet. Dit geeft een solide basis. Binnen het kader van de nationale parken doen zich ontwikkelingen voor die wijzen naar een verdere uitbouw van deze aanpak. Daarbij kan gedacht worden aan verbreding zowel in internationaal verband (grensoverschrijdende parken) als in functionele en landschappelijke zin. Bij dit laatste kan aangesloten worden bij de toenemende behoefte in de landbouw en de bosbouw om tot een meer integrale aanpak voor een gebied te komen. De landschappelijke en cultuurhistorische potenties kunnen hierbij richtinggevend zijn.

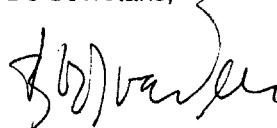
Bijgaand treft u de aanbevelingen aan van de VCNP. Zij is desgewenst beschikbaar voor nadere consultatie.

De Voorzitter,

G.W. van Montfrans-Hartman

De Secretaris,

mr. B.H.J. van der Veer

Natuur met toekomst

Aanbevelingen van de Voorlopige Commissie Nationale Parken met betrekking tot het stelsel van nationale parken in Nederland

**Advies aan de minister van
Landbouw, Natuurbeheer en Visserij**

6 juli 1998

NATUUR MET TOEKOMST

Aanbevelingen van de Voorlopige Commissie Nationale Parken met betrekking tot het stelsel van nationale parken in Nederland

Advies aan de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Het instellen van de nationale parken is een succesformule gebleken. Het beleid van de overheid wordt gedragen door de mensen die in het gebied wonen en werken. Het krijgt daardoor een solide verankering. De VCNP is van mening, dat de hier gevolgde weg een uitstekende oplossing is voor het realiseren van doelstellingen van natuur en landschap, recreatie, educatie en onderzoek. De Commissie vindt ook dat de methode van de voorbereiding brede navolging verdient, ook voor meer algemene doelstellingen in het landelijk gebied.

De verdere ontwikkeling van het beleid met betrekking tot de nationale parken dient daarom steeds in dit licht te worden gezien.

De volgende punten behoeven specifieke aandacht.

1. Onderlinge samenwerking

In het belang van de samenhang en ontwikkeling van het stelsel is het gewenst dat de nationale parken samen werken. Het is in dat licht gezien goed dat een samenwerkingsverband van de reeds ingestelde parken functioneert.

De voorzitters van de overlegorganen zullen bij toerbeurt de vergaderingen van het samenwerkingsverband voor. De uitwisseling van informatie versterkt de betrokkenheid en het draagvlak van het stelsel in zijn geheel.

De Commissie beveelt aan om de opbouw van dit samenwerkingsverband voort te zetten en te intensiveren en zorg te dragen voor een goed geëquipeerd zelfstandig secretariaat.

2. Bekendheid van de parken

De nationale parken hebben nog geen algemene bekendheid, zeker niet als stelsel. Het is belangrijk de herkenbaarheid en bekendheid van het Nederlandse stelsel van nationale parken nationaal en internationaal aanzienlijk te vergroten.

Ook zaken als onderlinge afstemming in de presentatie dienen daarbij te worden overwogen, evenals naamsbekendheid via een breed spectrum van communicatieve media.

Bij dit alles is het uiteraard van belang dat de nationale parken herkenbaar zijn en blijven in hun specifieke combinatie van doelstellingen. Dit dient te geschieden door de kwaliteit van de natuur en het landschap, van de mogelijkheden tot beleving daarvan, de educatieve benutting en het onderzoek op een hoog peil te brengen en te houden.

3. Financiering

De financiën voor de nationale parken dienen per park duurzaam en structureel verzekerd te blijven en voldoende te zijn voor het realiseren en het onderhouden van de vereiste kwaliteit. Ook dienen voldoende financiële middelen beschikbaar gesteld te worden voor een goede secretariële ondersteuning van het Samenwerkingsverband.

Daarnaast dringt de Commissie erop aan dat spoedig een goede regeling tot stand komt ten aanzien van de door eigenaren van bos- en natuurterreinen, ook in de nationale parken, teveel betaalde waterschapslasten.

Ook wil de Commissie hier nog eens naar voren brengen, dat het tempo van de omvorming van thans op houtproductie gerichte opstanden naar een meer natuurlijk bosbeheer en daarmee ook de kwaliteit van de betreffende parken mede afhankelijk is van de mate, waarin de daarvoor bestemde middelen beschikbaar gesteld en aangewend worden.

4. Representativiteit van het parkenstelsel

Naast de gebieden die tot het parkenstelsel behoren of die in voorbereiding zijn, zijn er nog enkele gebieden waarvoor de parkstatus of een parkbenadering zinvol en gewenst is om zodoende de representativiteit van het parkenstelsel te vergroten. Hieronder worden in dit verband voor een aantal gebieden enige opmerkingen geplaatst.

In het algemeen constateert de Commissie dat de oppervlakte van de parken in ons land niet groot is. De Commissie beveelt aan om kansen te benutten om de oppervlakte van nationale parken uit te breiden. Dit vergroot namelijk de mogelijkheden om door middel van een uitgekende zoning enerzijds de natuurwaarden te verhogen en veilig te stellen en anderzijds de kansen voor natuurgerichte recreatie te benutten.

Daarnaast kunnen de nationale parken in Nederland daarmee beter gaan voldoen aan de internationale normen, die er aan nationale parken worden gesteld.

Gelderse Poort

Het stelsel van nationale parken in Nederland beoogt een weerspiegeling te zijn van de voor Nederland karakteristieke ecosysteemtypen. Het rivierengebied is een gebiedstype dat nationaal en internationaal van zodanige betekenis is dat het daarin niet mag ontbreken. De Commissie heeft al eerder voorgesteld om te zijner tijd een goede vertegenwoordiger van dit type op te nemen in het stelsel, namelijk de Gelderse Poort. Om een aantal redenen is dit gebied nog niet in studie genomen. Belangrijke overweging was eertijds dat de bestuurlijke organisatie, gericht op de ecologische ontwikkeling van dit gebied, nog in opbouw was. De Commissie pleit er voor om te gelegener tijd de mogelijkheden te onderzoeken voor een al dan niet grensoverschrijdend nationaal park.

Wieden - Weerribben

In het Structuurschema Groene Ruimte wordt gesproken over het vergroten van het nationaal park Weerribben tot één groot nationaal park Wieden-Weerribben.

De Commissie beveelt aan dit alsnog te onderzoeken, omdat naar haar mening de waarden en de functies van beide gebieden daarbij zeer gebaat kunnen zijn.

Veluwe

De Veluwe is verreweg het grootste aaneengesloten bos- en natuurgebied van ons land. Niet alleen actueel, maar vooral ook potentieel zijn de waarden van bos en natuur groot en alom bekend. Al vaker is dan ook geopperd om van de Veluwe één groot nationaal park te maken. Tot nu toe waren vooral de praktische bezwaren onoverkomelijk en bleef de Veluwe versnipperd door afrasteringen, wegen, particularisme en verkokering. De laatste jaren echter is de bereidheid om te komen tot een beter afgestemd beheer bij de diverse betrokkenen, met name bij de beherende instanties en de overheden, groter dan ooit te voren.

De Commissie pleit ervoor om de kansen die zich in dit opzicht (gaan) voordoen zo goed mogelijk te benutten. Zij beveelt aan om samen met de betrokkenen in de streek en met de diverse overheden via een zorgvuldige procedure na te gaan of één groot nationaal park tot de mogelijkheden behoort, om te beginnen voor het gebied ten zuiden van de A1, met daarin opgenomen de Hoge Veluwe en de Veluwezoom en om daarbij de landschapsecologisch markante overgang naar het rivierengebied te betrekken. De Commissie is van oordeel dat de status van nationaal park van grote positieve betekenis kan zijn voor de Veluwe.

Waddenzee

Verwijzend naar hetgeen hierover staat vermeld in het Structuurschema Groene Ruimte is de Commissie van mening dat het zinvol is om voor de Waddenzee een aanwijzing als internationaal park, afgestemd op en samen met het Duitse en Deense deel, in overweging te nemen. De Commissie beveelt dan ook aan om hiernaar tezamen met de Duitse en Deense overheden onderzoek te verrichten.

5. Borgen van kwaliteit

De kwaliteit van de nationale parken dient gewaarborgd te worden. Ze zullen hun meerwaarde blijvend moeten waarmaken. De minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en de overlegorganen hebben hierin naast de terreineigenaren en andere betrokkenen elk hun taak en verantwoordelijkheid. De minister is eindverantwoordelijk voor het nationale parkenbeleid en ziet toe op de kwaliteit van de parken en van het stelsel. De overlegorganen zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van de parken zelf.

Naast de kwaliteit van de parken zelf gaat het ook om een duurzame bestuurlijke en maatschappelijke constellatie rondom een park teneinde het realiseren van de doelstellingen van het park te waarborgen. Een goed georganiseerde onafhankelijke kwaliteitstoetsing is noodzakelijk om de duurzaamheid van de kwaliteit ook op langere termijn te garanderen. Om de kwaliteit te kunnen toetsen dienen criteria ontwikkeld te worden voor zowel de kwaliteit van het park zelf (natuur, landschap, recreatie, educatie en onderzoek) als voor die van de besturing van het park en zijn fysieke en maatschappelijke omgeving.

De toetsing dient te geschieden door een kleine, maar breed georiënteerde, door de minister van LNV in te stellen onafhankelijke groep van deskundigen. Deze adviseert de minister over de hiervoor beschreven aspecten van kwaliteit. Hierbij zou een kwaliteitskeurmerk ontwikkeld kunnen worden. Toetsing vindt plaats bij de periodieke herziening van een Beheers- en Inrichtingsplan en mogelijk ook tussentijds.

Ook de overlegorganen bepleiten het treffen van een voorziening voor kwaliteitstoetsing en advisering. Een afschrift van de betreffende brief is bijgevoegd.

Bij de ontwikkeling van de kwaliteitstoets kan aansluiting worden gezocht bij de door 'Eurosite' ontwikkelde handleiding voor beoordeling (assessment) voor natuurbeheer. Daarbij is monitoring noodzakelijk. Er dient een monitoringsysteem te worden opgezet, afgestemd met de systemen van de terreinbeherende organisaties. Dit dient per park te worden uitgewerkt en beoordeeld.

Elementen die naar het oordeel van de Commissie in het kader van de toetsing aan de orde dienen te komen zijn:

- blijven de parken voldoen aan de internationale criteria van de IUCN;
- worden, gezien in het licht van de doelstellingen, de potenties van de parken voldoende benut, zowel op het gebied van de kwaliteit van natuur en landschap, als de recreatie en de educatieve aspecten;
- wordt voldoende aandacht geschonken aan de toegankelijkheid voor mensen met een handicap;
- gebruikt het overlegorgaan voldoende de mogelijkheden die het heeft; kan het consistent werken, heeft het voldoende bestuurlijk draagvlak;
- zijn de doelstellingen van het nationaal park voldoende verankerd in en richtinggevend voor het beleid van de diverse overheden en instanties;
- wat zijn de belangrijkste interne en externe bedreigingen waarvoor een oplossing gevonden moet worden en welke oplossing wordt gekozen (gedacht moet hierbij worden aan verdroging, vermesting, verzuring, versnippering, conflicterend landgebruik en dergelijke).

Den Haag, 6 juli 1998

Taakomschrijving van de Voorlopige Commissie Nationale Parken zoals verwoord in artikel 3 van de beschikking van de staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk van 9 oktober 1980 tot instelling van de Voorlopige Commissie Nationale Parken

Artikel 3

De Commissie heeft tot taak de Minister desgevraagd of uit eigen beweging van advies te dienen over:

- a. de instelling van nationale parken, in afwachting van het tot stand komen van een wettelijke regeling met betrekking tot nationale parken te noemen nationale parken in oprichting;
- b. de inrichting en het beheer van nationale parken;
- c. de aanwending van de ten behoeve van de nationale parken beschikbaar gestelde financiële middelen;
- d. de ruimtelijke aspecten met betrekking tot nationale parken;
- e. juridische, bestuurlijke en organisatorische aangelegenheden met betrekking tot nationale parken;
- f. de recreatieve functie van nationale parken;
- g. de educatieve functie van nationale parken;
- h. vraagstukken van algemene aard met name welke verband houden met de functie van nationale parken in het welzijnsbeleid.

Overzicht huidige stand van zaken nationale parken

	Advies VCNP	instelling als nationaal park in oprichting	definitieve instelling als nationaal park
Dwingelderveld	1982	1986	1991
Schiermonnikoog	1983	1984	1989
Groote Peel	1984	1985	1993
Weerribben	1985	1986	1992
Biesbosch	1985	1987	1994
de Hamert	1988	1989	1996
de Meinweg	1989	1990	1995
Zuid-Kennemerland	1989	1990	1995
Loonse en Drunense Duinen	1992	1994	
Drents Friese Woud	1994	1996	
Duinen van Texel	1997	1998*	
Oosterschelde	1997	1998*	
Lauwersmeer	1997	1998*	
Utrechtse Heuvelrug	1998	1998*	
Oude Venen	1998	1998*	
Sallandse Heuvelrug	1998	1999*	
Drentse Aa	1998	1999*	

* naar verwachting

Nota Bene

- In 1989 bracht de VCNP haar advies uit over de Zilk-Noordwijk. Zij adviseerde om dit gebied niet als nationaal park in te stellen.
- In 1991 adviseerde de Commissie over de Zoom-Kalmthoutse Heide. Geadviseerd werd om een Belgisch-Nederlandse Overlegcommissie te benoemen die tot taak zou krijgen om de mogelijkheden voor een grensoverschrijdend park na te gaan.
- De VCNP geeft de minister in overweging om voor een aantal andere gebieden de mogelijkheid van (inter)nationaal park te onderzoeken. Zie daarvoor de aanbevelingen bij de brief.

SAMENWERKINGSVERBAND NATIONALE PARKEN

Aan: de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij
de heer J.J. van Aartsen,
Postbus 20401
2500 EK 's-Gravenhage.

's-Hertogenbosch. 16 juni 1998

Mijnheer de Minister,

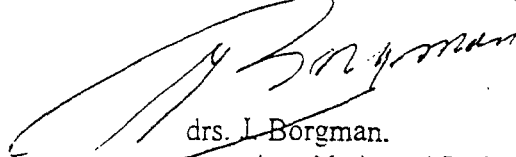
Zeer binnenkort wordt de advisering door de Voorlopige Commissie Nationale Parken (VCNP) over het stelsel van nationale parken in Nederland afgerond. Als vervolg daarop zullen in korte tijd nog 5 tot 7 parken aan de bestaande 10 gebieden worden toegevoegd.

Het Samenwerkingsverband Nationale Parken (SNP) werkt hard aan vorm en inhoud geven aan de kwaliteit van de parken en samenhang tussen de parken. In de komende jaren zullen wij door de uitbreiding van het stelsel snel groeien. Om de uitvoering van uw nationaal beleid optimaal te laten functioneren vinden wij het gewenst (het overleg in) ons samenwerkingsverband te versterken.

Een punt van zorg voor ons is het handhaven van de kwaliteit van de nationale parken. Hierbij denken wij aan het handhaven van de doelstellingen, het versterken van de samenhang in en de politieke aandacht voor het stelsel van 15 tot 17 parken. Tot nu toe gaf de VNCP adviezen over de in te stellen parken. Zeker in de nabije toekomst blijft het in onze visie nodig dat op verzoek van de parken of het ministerie een advies gevraagd kan worden aan onafhankelijke, externe deskundigen. Het is, vooral voor de startende parken, van belang een beroep te kunnen doen op onafhankelijke advisering en toetsing. Het Samenwerkingsverband Nationale Parken pleit ervoor dat een voorziening wordt getroffen, die zowel richting het ministerie als richting de nationale parken de rol van onafhankelijke kwaliteitstoetsing en -adviesing kan vervullen.

Het SNP is graag bereid met u mee te denken en mee te werken aan de kwaliteit van de nationale parken in Nederland en ziet met belangstelling uw reactie tegemoet.

Namens het Samenwerkingsverband Nationale Parken

drs. L. Borgman.

voorzitter Nationaal Park de Biesbosch.